

F teksten: Exodus 20 : 1-14; Lukas 1 : 67-79

Gemeente van Christus,

‘De lange weg naar de vrijheid’ hadden de ‘Kinderen van Israël’, zoals de Hebreërs genoemd werden, afgelegd. Door de Rietzee heen, en alle kwade krachten hadden zij Godzijdank achter zich gelaten. Bevrijd waren zij, van slavernij. De Exodus - de uittocht - uit Egypte, van het onderdrukte Hebreeuwse volk, was geslaagd! Vrij waren zij, daar aan die andere kant van de zee. Maar hoe nu verder, en waarheen? Waar ligt dat door de Eeuwige beloofde land? En hun leider, Mozes, voelt aan dat zij nu allereerst in Gods Naam zorgvuldig moeten leren hoe met hun vrijheid om te gaan. Dit volk, deze Hebreeuwse kinderen, moeten eerst groeien en volwassen worden. Ze moeten het leven leren leven binnen hun nieuwe vrijheid...het leven met zijn ups en downs...

....en dan trekken wij vanochtend als het ware even met hen mee. En dat valt níet mee! Want het volk moet beginnen met een woestijntocht, die van meet af aan een beproeving is: voor dit bevrijdde volk, maar ook voor Mozes, hun leider, en..., hoe bijzonder: ook voor de Eeuwige. Want als er één ding is dan is het wel dat de Eeuwige niet wilde dat dit volk weer in slavernij en onvrijheid terecht zou komen..wonder boven wonder worden alle gevaren ‘*en route*’ getrotseerd, zoals geen eten en drinken, of aanvallen door nomadische stammen als de Amalekieten...en het volk kón verder, onder moeilijke omstandigheden, door die woestijn, maar: in vrijheid...

En dan komen zij aan op een nieuw punt in hun leven. Letterlijk is het hét ‘hoogtepunt’...: het gebergte van de Sinai, of ook wel ‘de berg Gods’ Horeb genaamd. Daar, zo staat geschreven, ‘klimt Mozes op tot

de Eeuwige'. En de Eeuwige biedt Mozes aan om met zijn Hebreeuwse volk, oftewel het volk van Israël, een nieuw verbond te sluiten. Met hen, en daarmee met de gehele bewoonde wereld...

En nu wordt het een beetje ingewikkeld, gemeente, maar het gaat als volgt: Mozes keert van de berg Sinai terug naar, staat er: 'de oudsten van het volk', en die zijn akkoord met het aanbod om dit nieuwe verbond te sluiten. Hierna klimt Mozes weer op tot de Eeuwige. En dan spreekt de Eeuwige de Tien Woorden uit, die wij lezen. En daarbij gaat het ons nu vooral om de eerste zin of het eerste Woord: 'Ik ben de Eeuwige, uw God, die u uit Egypte, uit de slavernij, heeft bevrijd' - de Frans-Algerijns-Israëliësch schrijver André Chouraqui vertaalt het in zijn bijbelvertaling zo mooi met '*Moi-même*' - 'Ikzelf, de Eeuwige'. We hebben namelijk niet met één van de vele goden te maken, zoals de mensen dat toen in de natuur en vanuit het gesternte ervaarden. Die zeggen niets, knechten ons alleen maar, en brengen geen vrijheid. De Eeuwige heeft niets met dat soort goden. Hij is er nimmer mee te vergelijken. En Hij benadrukt dat Hij als Levende en Enige God bevrijdt van alles en allen die ons onvrij maken. Er mag daarom niet teruggevallen worden in allerlei vormen van onvrijheid en slavernij. De vrijheid mag niet verloren worden. En, zo spreekt de Eeuwige: 'vereer naast mij geen andere goden'. En daartoe zijn nieuwe handreikingen nodig. Of noem het nieuwe spelregels of wetten die onze vrijheid, onze levensruimte, nu en naar de toekomst toe garanderen. En, gemeente, wetten zijn niet bedoeld om ons klem te zetten of om ons in een andere onvrijheid te brengen, het is geen gebod zo in de zin van die verboden toegangsbordjes. Zo mag je wetten niet lezen. In het woordje 'wet' zit 'weten' en 'geweten'...als we dat maar weten! ...dat wetten bedoeld zijn om ons aller vrijheid te behoeden...dat wetten er juist zijn om de grenzen van onze vrijheid aan te geven. En die liggen daar, waar wij

raken aan de vrijheid van elkaar, en van de ander. Deze Tien Woorden zijn er om ons geweten te vormen en met elkaar in de vrijheid te blijven.

En dan keert Mozes terug van de Sinaiï en kondigt deze Tien Woorden af aan het volk. En dan vraagt de Eeuwige aan Mozes om nog eens op te klimmen, voor een derde keer. En Mozes gaat...In het boek Deuteronomium, waar de Tien Woorden ook staan, is het de Eeuwige zelf die vervolgens met zijn vinger de Tien Woorden grift op stenen tafelen. Het zijn, zoals Carel ter Linden dit noemt, 'vingerwijzingen' voor ons leven. En de Joodse psychiater professor van Praag duidde de Tien Woorden met 'werkelijk de eerste Rechten van de Mens'...

Enfin... Mozes verblijft deze derde keer veertig dagen op de Sinaiï, en u weet dat het getal veertig staat voor een periode van inkeer en van voorbereiding op nieuwe dingen die komen gaan...als een periode van advent...

...binnen de veertig dagen worden de Tien Woorden...'ingegrift'... Tien, een kind kan het leren...voor elke vinger één! Het is een getal dat bij de Eeuwige hoort...in het Scheppingsverhaal lees je tien keer 'En God sprak...'...Maar, dan nog, zo vroeg iemand uit onze 'Jongeren Kring': 'waarom zijn het eigenlijk Tien Woorden, en geen Twaalf, of Zeven of zo...dat zijn toch ook bekende bijbelse getallen?' Een slimme vraag, waarop niet gelijk een antwoord kwam. Maar een antwoord werd gevonden in Joodse commentaren. Die zeiden dat het er Tien zijn, omdat de tiende letter uit het Hebreeuwse alfabet de 'jod of jad' is. En die letter is tevens het woordje voor 'hand'. De hand, waarmee je een kind of een geliefde mee 'aan de hand' neemt, waar je de ander mee kan zegenen...alsof de Eeuwige met de Tien Woorden zijn volk - en ook ons - bij de hand wil nemen om ons gezegend verder te leiden.

Gemeente, al vanaf zijn opvoeding is Mozes geïnspireerd geraakt door de wijze waarop de Eeuwige met zijn Liefde en trouw ook hem bij de hand had genomen. Hij, Mozes, ontdekte steeds meer welke bedoelingen de Eeuwige met zijn volk heeft. Dat volk, dat nu met de Tien Woorden door de Eeuwige bij de hand is genomen. En een bij de hand genomen worden kan alleen als er ook wederzijdse instemming mee gepaard gaat. Stapsgewijs moet het leren wat er werkelijk toe doet. Zo is het nog steeds...

En, denkt u nu niet dat we snel alle Tien Woorden vanochtend kunnen behandelen. Dan zouden we de Woorden tekort doen en oppervlakkig blijven. Laten we er iets uit oplichten...

We hebben gehoord, dat de eerste vijf van de Tien Woorden gaan over de relatie tussen de Eeuwige en de mens. Want met die relatie moet het volk nu verder gaan, een onzekere toekomst in. En nu krijgt het volk deze Tien 'vingerwijzingen', of 'hand-reikingen' mee. Met de Tien Woorden moet een nieuwe weg worden ingeslagen. En daaruit lichten we die ene vingervijzing op, die zegt: 'Misbruik de Naam van de Eeuwige, uw God, niet'...in het Hebreeuws wordt bedoeld: 'gebruik de Naam niet tevergeefs of vals, voor de schijn...'

En dit, gemeente, is precies wat er vandaag gebeurt, op allerlei fronten van ons bestaan. We zijn hard bezig de vrijheid die de Eeuwige ons vanaf Mozes verleent op te heffen voor eigen vaak kwalijke doeleinden. Doelen die ons in oorlog, leed en vreselijk lijden brengen, overal ter aarde. En vaak voegen wij de Naam van de Eeuwige er ook nog aan toe. Dan vallen we aan, in Gods Naam, om te overwinnen, maar doen dit in wezen uit eigen naam...beseft u dat er zelfs kerken zijn die

bidden voor de vernietiging van 'de vijand', waarbij het woord 'vrede' niet wordt gehoord? En in verschillende landen worden zelfs aparte gebedsdiensten georganiseerd voor òf alléén Israël, òf alléén de Palestijnen...En hoe vaak horen we mensen als Trump niet zeggen: '*God bless you*'...? En staat er op een dollar '*in God we trust*'? Maar we zijn er zelf ook niet geheel onschuldig aan...nog steeds staat er '*God met ons*' op de rand van ons twee Euro-muntstuk!...en hoe regelmatig hoor je niet de kreet: '*oh my God!*'...En dan nóg verdergaande: sommigen zeggen dat mensen van een gelijk geslacht van God elkaar niet mogen liefhebben, terwijl die bijzondere geaardheid toch deel uitmaakt van hoe de Eeuwige ieder mens liefheeft...of je hoort de vraag gesteld worden, waarom God niets doet aan het stoppen van ziekte of geweld, alsof die door de Eeuwige zijn veroorzaakt...

...'Misbruik de Naam van de Eeuwige, uw God, niet', want 'wie zijn Naam misbruikt laat Hij niet vrijuit gaan', zeggen de Tien Woorden. Dan zouden wij weer in de onvrijheid terecht kunnen komen, en dan plaatsen we de Eeuwige tussen dat rijtje niets betekenende goden. Trouwens, hoe kunnen wij vrijuit gaan - bijvoorbeeld in het Midden Oosten - als zelfs kinderen en babi's slachtoffer worden? Hoe kunnen we vrijuit gaan als de een de ander als vijand ziet zonder menselijk gelaat in plaats van de ander, de naaste, met een menselijk gelaat? Hoe kunnen we vrijuit gaan als we elkaar het licht in de ogen niet gunnen? Antisemitisme, islamofobie en discriminatie tieren welig. Als we dit allemaal toelaten staan we op gespannen voet met de Eeuwige, die juist onze bevrijding daar **uít** wenst...die wil dat wij zijn 'vingerwijzing' volgen, opdat vrede, gerechtigheid en recht concreet zichtbaar worden voor iedere naaste als onszelf...

Gemeente, nog even, in de tweede helft van de Tien Woorden volgt de relatie van de mensen onderling.

Het begint met:...'Toon eerbied voor uw vader en uw moeder...'... het is een overbekende 'vingerwijzing'. 'Toon eerbied', en dat is niet een automatisch 'houden van'. Dát staat er niet. Dat hoop je altijd maar. Het is een belangrijk Woord, want het zijn de vaders en moeders die al eeuwenlang voor hun kinderen de verbinding leggen met de Tien Woorden. Als het goed is zijn zij het die van geslacht op geslacht hen de Tien Woorden doorgeven. Het is dus van levensbelang dat wij onze ouders daarin hoog houden...; zij zijn zelf ook kind geweest, zoals kinderen weer ouders mogen worden, als dit kan...

Met het Woord 'toon eerbied voor uw vader en uw moeder' worden we opgeroepen om tezamen een eenheid van leven te vormen, generaties lang, en in goede en kwade dagen. Daaruit vloeit voort dat wij ons leven dan ook respecteren, elkaar altijd beschermen en weten te dragen. Want we zijn bedoeld in de vrijheid van de Eeuwige te verblijven. Daaruit vloeit verder voort dat elkaar bedriegen of zelfs vermoorden niet mag, kwaad met kwaad vergelden ook niet, en ook niet het kwalijk begeren tot en met 'graaiflatie'. Nieuwe kanten moet het opgaan, en niet een terugkeren naar Egypte, om het zo te zeggen, en dan vervolgens in eigen '*bubbles*' vast komen te zitten...En zo waren en zijn de Tien Woorden nog steeds actueel!...en zo zou als een nieuwe Mozes Jezus Messias deze nieuwe kanten verder wijzen, met zijn Leven, met zijn sterven, met zijn Opstanding...

...'Maar, weet je, dominee', zei iemand eens, 'die Tien Woorden kunnen mij gestolen worden, want niemand houdt zich er aan'. Deze vrouw had jaren geleden in Gaza gewerkt, en zij had in Jeruzalem

Hebreeuws geleerd. Zij was Joods, een Nederlandse verpleegkundige, en had geprobeerd zich in te zetten voor duurzame vrede tussen Israëli's en Palestijnen. Het was allemaal op een grote frustratie en groot fiasco uitgelopen. Zij had, door haar inzet, zich een zekere beroemdheid verworven, maar had uiteindelijk alle moed opgegeven om hoe dan ook positief te blijven denken over vrede...tótdat een 17-jarige joods-Israëli'sche jongen in een winkel tegen haar zei dat hij haar van een televisieprogramma herkende...en wat hij van haar had onthouden was, dat zij had gezegd dat óók Palestijnse kinderen vaders en moeders hebben die zoals Israëli'sche ouders niet zo maar kapot gemaakt mochten worden, door geweld, en haat en voortdurende bedreigingen. Die moet je als alle ouders óók respecteren. Dat staat in de Tien Woorden, had zij er toen nog bij gezegd. 'En', zei de jongen, 'wat u toen zei en hoe u het zei...dat had ik nooit zo beseft...want, ja, dat is waar!' En de vrouw zei hierna: '...toen die jongeman bijna als een engel mij dít zomaar zei, ja, toen leek het wel alsof door zijn woorden de Eeuwige mij weer bij de hand nam...ik kon weer verder'...

...dat ook wij aan Zijn hand verder gaan...en vieren dat de lang verwachte Messias als een nieuwe Mozes geboren wordt, ondersteund door en versierd met engelen en al. En van God vandaan boodschappen zij ons geen Kerstsfeertje, maar pleiten voor de toepassing uit Zacharias lofzang, toen hij zong: ...'dat we onze voeten kunnen zetten op de weg van de Vrede'...

...wie oren heeft om te horen, die hore!...Amen